บทความวิจัย

ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอล: ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การดำรงอยู่ของความรุนแรง และข้อเสนอเพื่อสันติภาพถาวร

THE PALESTINIAN–ISRAELI CONFLICT: HISTORICAL BACKGROUND, PERSISTENCE OF VIOLENCE, AND GUIDELINES FOR A PERMANENT PEACE

วีระศักดิ์ พุ่มเพ็ชร*
[1]สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร 10220

Weerasak Pumpetch*
[1]Department of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakorn Rajaphat University, Bangkon, 10220

*E-mail: wrsppbu@gmail.com

Received: 06-06-2525
Revised: 29-01-2526
Accepted: 29-01-2526

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) นำเสนอที่มาของความขัดแย้งปาเลสไตน์-อิสราเอล และ 2) ข้อเสนอเพื่อสันติภาพถาวรในความขัดแย้งปาเลสไตน์-อิสราเอล ผลการวิเคราะห์พบว่า ความขัดแย้งมีรากเหง้าตั้งแต่ขบวนการไซออนนิสต์ การอพยพของชาวยิว คำประกาศบัลโฟร์ และยุคอาณานิคมอังกฤษก่อนนำไปสู่การก่อตั้งรัฐอิสราเอลในปี 1948 และสงครามปี 1967 ซึ่งทำให้อิสราเอลยึดครองเวสต์แบงก์และกาซา การตั้งนิคมยิวในเขตยึดครองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความตึงเครียดร่วมสมัยทวีความรุนแรง ขณะที่เหตุการณ์อินติฟาดา (Intifada) ครั้งที่ 2 และความขัดแย้งในกาซาทำให้แนวทาง “สองรัฐ” (Two-state Solution) อ่อนแรงลง และพลเรือนเสียชีวิตจำนวนมาก ในเวทีระหว่างประเทศ สหประชาชาติออกมติประณามอิสราเอล ขณะที่สหรัฐอเมริกาสนับสนุนอิสราเอลและใช้อำนาจยับยั้ง สหภาพยุโรปสนับสนุนแนวทางสองรัฐ ส่วนโลกมุสลิมและขบวนการคว่ำบาตร ลดการลงทุน และลงโทษ (Boycott, Divestment and Sanctions: BDS) ใช้แรงกดดันแต่ได้ผลจำกัด

แนวทางสู่สันติภาพถาวร ได้แก่ แนวทางสองรัฐบนพรมแดนปี 1967 การยุตินิคมยิวและการปิดล้อมกาซา การรับรองสิทธิผู้ลี้ภัยตามมติ UNGA 194 การจัดการสถานะเยรูซาเลมอย่างเป็นธรรม การสร้างกลไกความปลอดภัยระหว่างประเทศ การส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพ การสนับสนุนภาคประชาสังคม

และเยาวชน การเปิดเจรจาใหม่โดยไม่มีเงื่อนไขเบื้องต้น และการลดการปลุกปั่นผ่านสื่อควบคู่กับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง ปาเลสไตน์ อิสราเอล ความรุนแรง สันติภาพ

ABSTRACT

The objectives of this academic article were to: 1) present the origins of the Palestinian-Israeli conflict, and 2) propose for permanent peace in the Palestinian-Israeli conflict.

The analysis reveals that the conflict has roots in the Zionist movement, Jewish immigration, the Balfour Declaration, and the British colonial era, leading to the establishment of the State of Israel in 1948 and the 1967 war, which led to Israel's occupation of the West Bank and Gaza. The establishment of Jewish settlements in the occupied territories is a key factor in intensifying contemporary tensions, while the Second Intifada and the Gaza conflict weakened the "Two-State Solution", resulting in significant civilian casualties. Internationally, the United Nations has issued resolutions condemning Israel, while the United States supports Israel and exercises veto power. The European Union supports the Two-State Solution, while the Muslim world and the BDS movement have applied pressure, but with limited success.

The guidelines for permanent peace include the Two-State Solution based on the 1967 borders, an end to the settlements and blockade of Gaza, the recognition of refugee rights under UNGA Resolution 194, the just treatment of Jerusalem, the establishment of international security mechanisms, the promotion of peace education, support for civil society and youth, and the resumption of negotiations without preconditions and reducing incitement through the media along with regional economic cooperation

Keywords: Conflict, Palestine, Israel, Violence, Peace

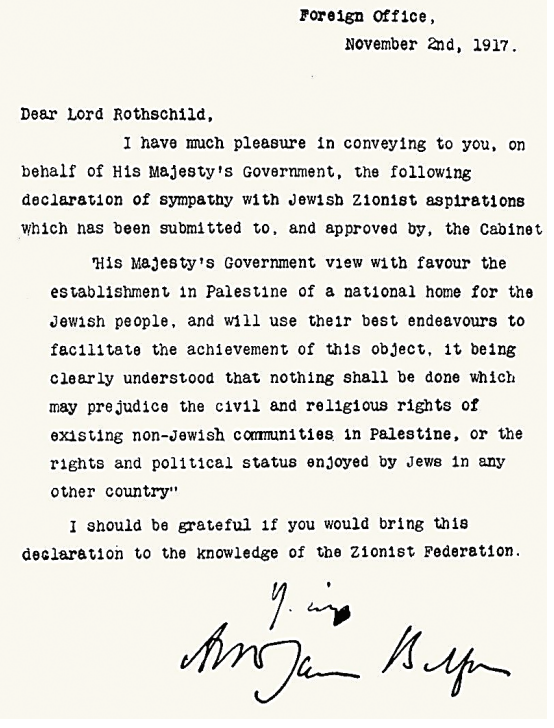
บทนำ

แผ่นดิน **"ปาเลสไตน์"** ตั้งอยู่ในภูมิภาคลิแวนต์ (Levant) ของเอเชียตะวันตก มีประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนและยาวนานหลายพันปี ซึ่งมีความสำคัญทางศาสนาและการเมืองมาโดยตลอด โดยเฉพาะในฐานะศูนย์กลางของศาสนายูดาย คริสต์ และอิสลาม

ในสมัยโบราณ ปาเลสไตน์เป็นที่ตั้งของอาณาจักรต่าง ๆ (Gelvin, 2021) ต่อมา ดินแดนนี้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิอัสซีเรีย บาบิโลน เปอร์เซีย และโรมัน (Khalid, 2020)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 7 กองทัพมุสลิมสามารถพิชิตดินแดนปาเลสไตน์จากจักรวรรดิไบแซนไทน์ได้และตั้งเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอิสลาม การปกครองของอิสลามในภูมิภาคนี้มีความต่อเนื่องยาวนานจนถึงการล่มสลายของจักรวรรดิออตโตมันในคริสต์ศตวรรษที่ 20 (Gelvin, 2021) ปาเลสไตน์จึงเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจักรวรรดิออตโตมันนานถึง 4 ศตวรรษ ตั้งแต่ปี 1516–1917

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษเข้ายึดครองปาเลสไตน์ และได้ประกาศ **“คำประกาศบัลโฟร์” (Balfour Declaration)** เมื่อปี 1917 ซึ่งสนับสนุนการตั้งถิ่นฐานของชาวยิว (Homeland) ในปาเลสไตน์ขณะเดียวกัน อังกฤษก็ตกลงกับผู้นำชาวอาหรับว่าจะสนับสนุนเอกราชของอาหรับในภูมิภาคนี้เช่นกัน (Pappé, 2006) การให้คำมั่นที่ขัดแย้งกันนี้นำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างชาวอาหรับและยิวในปาเลสไตน์

Foreign Office,
November 2nd, 1917.

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet

'His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country"

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

ภาพที่ 1 คำประกาศบัลโฟร์ (Balfour Declaration) ปี 1917
ที่มา: https://www.matichonweekly.com

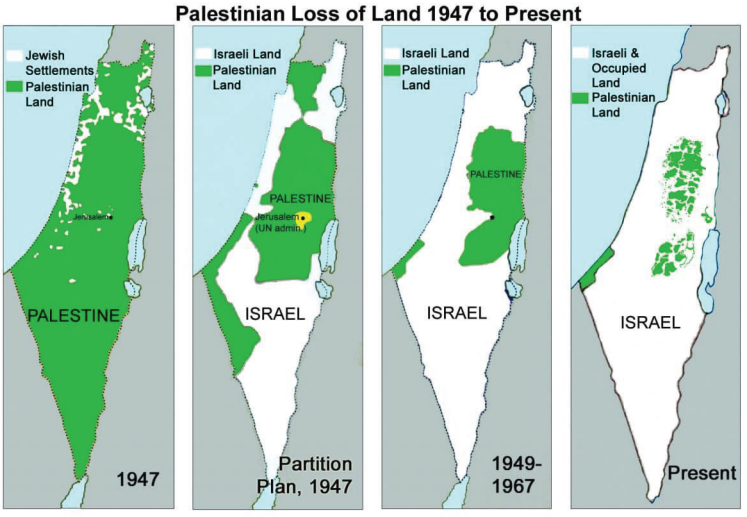
องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้เสนอแผนแบ่งปาเลสไตน์ออกเป็น 2 รัฐ ในปี 1947 คือ รัฐยิวและรัฐอาหรับ โดยกรุงเยรูซาเล็ม (Jerusalem) อยู่ภายใต้การควบคุมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม แผนนี้ถูกชาวอาหรับปฏิเสธ และเมื่อรัฐอิสราเอลประกาศเอกราชในปี 1948 สงครามจึงปะทุขึ้น ส่งผลให้ชาวปาเลสไตน์ราว 750,000 คน กลายเป็นผู้ลี้ภัยในสิ่งที่เรียกว่า **“หายนะ”** หรือ al-Nakba (Khalidi, 2020)

ภาพที่ 2 ชาวปาเลสไตน์มากกว่า 750,000 คน ถูกขับออกจากบ้านของพวกเขา ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 1948 วันซึ่งเป็นวันที่รู้จักกันในนาม Nakba (หายนะ)
ที่มา : https://www.publicpostonline.net/14024

หลังปี 1948 ปาเลสไตน์ถูกแบ่งออกระหว่างอิสราเอล อียิปต์ (ควบคุมฉนวนกาซา) และจอร์แดน (ควบคุมเวสต์แบงก์) จนกระทั่งปี 1967 อิสราเอลยึดครองเวสต์แบงก์และกาซาในสงครามหกวัน (Six-day war) นับแต่นั้นมา ดินแดนเหล่านี้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอิสราเอลอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการตั้งนิคมชาวยิวอย่างเป็นระบบ (Pappé, 2006)

แม้จะมีการเจรจาสันติภาพหลายครั้ง รวมถึงข้อตกลงออสโล (Oslo accords) ในปี 1993 ที่ให้การยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างอิสราเอลกับองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) แต่รัฐปาเลสไตน์ยังไม่สามารถจัดตั้งขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ โดยยังคงประสบกับอุปสรรคจากการยึดครองของอิสราเอล การตั้งนิคมชาวยิว และความขัดแย้งภายในระหว่างกลุ่มฮามาส (Hamas) กับกลุ่มฟะตะห์ (Fatah) (Milton-Edwards, 2009)

ภาพที่ 3 กราฟฟิคแสดงการสูญเสียดินแดนของปาเลสไตน์
ที่มา : https://www.halallifemag.com/a-brief-history-of-palestine/

ความสำคัญของปัญหาความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลในบริบทโลก

ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลเป็นศูนย์กลางของความตึงเครียดในตะวันออกกลาง ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพโลกทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง โดยเฉพาะความปลอดภัยของเส้นทางพลังงานและการขนส่งทางทะเลสำคัญ เช่น คลองสุเอซ และ อ่าวเปอร์เซีย เป็นต้น

ความขัดแย้งนี้ยังสะท้อนปัญหาสิทธิมนุษยชนและทดสอบประสิทธิภาพของกฎหมายระหว่างประเทศต่อกรณีโจมตีพลเรือน การตั้งถิ่นฐาน และการปิดล้อมพื้นที่ ขณะเดียวกันประเด็นนี้เกี่ยวพันกับการแทรกแซงของมหาอำนาจโลกอย่างสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป รัสเซีย จีน และรัฐอาหรับ สะท้อนการแบ่งขั้วและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจโลก ทำให้ปัญหานี้เป็นตัวแปรสำคัญต่อทิศทางการเมืองและความมั่นคงของประชาคมโลกโดยรวม

เหตุผลที่ควรศึกษาเรื่องนี้ในปัจจุบัน

การศึกษาเรื่องความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลช่วยให้เข้าใจรากเหง้าทางศาสนา การเมือง และเศรษฐกิจอย่างรอบด้าน ลดความเสี่ยงจากข้อมูลบิดเบือน และเป็นฐานสำคัญในการออกแบบแนวทางสันติภาพที่ยั่งยืน เช่น แนวทางสองรัฐหรือทางเลือกอื่นอย่างเป็นกลาง นอกจากนี้ยังเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การทูตพหุภาคี และสิทธิมนุษยชน พร้อมปลูกฝังจิตสำนึกมนุษยธรรม ความรับผิดชอบร่วมกัน และค่านิยมสันติภาพบนพื้นฐานเหตุผลและความยุติธรรม

กรอบในการวิเคราะห์

ทัศนะที่สำคัญเกี่ยวกับความขัดแย้ง

คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx) มองว่าความขัดแย้งในสังคมมีรากฐานจากโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยถือว่าความขัดแย้งเป็นภาวะปกติและเป็นแรงผลักดันทางประวัติศาสตร์ (Marx & Engels, 1848/2008) แนวคิดนี้อธิบายความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลโดยชี้ว่าแม้จะถูกมองว่าเป็นเรื่องศาสนาและอัตลักษณ์ แท้จริงแล้วมีรากเหง้าจากการแย่งชิงทรัพยากรสำคัญ เช่น ดินแดน แหล่งน้ำ และการควบคุมเศรษฐกิจ อิสราเอลใช้อำนาจรัฐจำกัดทรัพยากร การตั้งถิ่นฐาน และการควบคุมชายแดนในเวสต์แบงก์และกาซา ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมด้านแรงงานและบริการพื้นฐาน สถานการณ์นี้สะท้อน “ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น” ตามแนวคิดวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ของมาร์กซ

ด้วยเหตุนี้ แนวคิดมาร์กซ จึงสอดคล้องกับความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลในปัจจุบัน โดยเห็นได้จากความขัดแย้งเรื่องทรัพยากร ดินแดน และอำนาจเศรษฐกิจที่สร้างความไม่เท่าเทียมและความตึงเครียดระหว่างสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) มองว่าความขัดแย้งทางสังคมเกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรที่จำกัด ทั้งทรัพยากรทางวัตถุอย่างที่ดินและน้ำ รวมถึงทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์ เช่น อัตลักษณ์และสถานะทางสังคม โดยความขัดแย้งไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความรุนแรง หากมีสถาบันที่สามารถทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยได้ (Weber, 1978)

ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลสะท้อนแนวคิดนี้ชัดเจน เพราะเกี่ยวข้องกับการแย่งชิงดินแดนและสิทธิในพื้นที่สำคัญ เช่น เวสต์แบงก์ เยรูซาเลมตะวันออก เป็นต้น รวมถึงการปะทะกันของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ศาสนา แนวคิดของเวเบอร์ชี้ว่า เมื่อสถาบันไกล่เกลี่ย เช่น องค์การสหประชาชาติ หรือกลไกระดับภูมิภาคทำงานได้ไม่เต็มที่ ความขัดแย้งย่อมยืดเยื้อ (Gerth & Mills, 1946)

อิสราเอลในฐานะรัฐมีอำนาจทางการเมืองและทูตเหนือกว่า ขณะที่ปาเลสไตน์ยังไม่มีสถานะรัฐที่สมบูรณ์ ทำให้เสียเปรียบในการเจรจา ทั้งหมดนี้สะท้อนมุมมองเวเบอร์ว่าความขัดแย้งผูกพันกับอำนาจ การจัดการทรัพยากร และโครงสร้างรัฐอย่างเด่นชัด

จอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel) มองว่า “ความขัดแย้ง” เป็นรูปแบบหนึ่งของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคู่ขัดแย้ง โดยแม้จะดูเป็นลบ แต่ความขัดแย้งสามารถก่อให้เกิด “ความกลมเกลียว” หรือการรวมกลุ่มภายในฝ่ายหนึ่งเพื่อเผชิญหน้ากับอีกฝ่าย (Simmel, 1955) ความขัดแย้งจึงไม่ใช่แค่ภาวะแตกแยก แต่เป็นกลไกที่กระตุ้นความสามัคคีภายในกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

กรณีความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลสะท้อนแนวคิดของซิมเมลได้อย่างชัดเจน เพราะไม่ได้มีแค่ประเด็นประวัติศาสตร์หรือผลประโยชน์ แต่ยังเกี่ยวข้องกับความรู้สึก “เข้าข้างฝ่ายตนเอง” (Ingroup bias) และการไม่ยอมรับความชอบธรรมของอีกฝ่าย ซึ่งนำไปสู่การรวมศูนย์อำนาจ เช่น การสร้างกำแพง เขตทหาร และนโยบายความมั่นคง เป็นต้น

ซิมเมลยังเสนอว่า ความขัดแย้งอาจกระตุ้นให้เกิดการปรับโครงสร้างของรัฐหรือสังคม (Simmel, 1955) ในบริบทนี้ อิสราเอลใช้อำนาจรัฐตอบโต้ภัยคุกคาม ขณะที่ปาเลสไตน์จัดตั้งกลุ่มต่อต้านเพื่อรักษาอัตลักษณ์ ทั้งนี้ เขาเตือนว่าความกลมเกลียวและความขัดแย้งมักดำรงอยู่ร่วมกัน แม้ในภาวะที่ดูเหมือนสงบ ด้วยเหตุนี้ แนวคิดซิมเมลจึงสอดคล้องกับความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลในปัจจุบัน เนื่องจากมองความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม ความตึงเครียดระหว่างสองฝ่ายทั้งเรื่องดินแดนและอำนาจสะท้อนบทบาทของความขัดแย้งในการสร้างเอกลักษณ์และความสัมพันธ์ทางสังคม

เลวิซ เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) นำแนวคิดของจอร์จ ซิมเมลมาต่อยอด โดยเสนอว่าความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านหนึ่ง ความขัดแย้งสามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง การปรับกลไกสถาบัน และการยืนยันตัวตนของกลุ่มต่าง ๆ แต่อีกด้านหากไม่มีการจัดการอย่างเหมาะสม ก็อาจนำไปสู่ความแตกแยกและบั่นทอนเสถียรภาพของสังคม (Coser, 1956)

ในความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอล แนวคิดของโคเซอร์มองว่าความขัดแย้งช่วยสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม เช่น การสนับสนุนปาเลสไตน์จากโลกมุสลิม และการสนับสนุนอิสราเอลจากชาวยิวต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อความขัดแย้งยืดเยื้อโดยปราศจากกลไกจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความรุนแรงยิ่งทวีขึ้น แนวคิดของโคเซอร์จึงชี้ว่าความขัดแย้งเป็นทั้งพลังรวมกลุ่มและต้นเหตุความแตกแยก พร้อมสะท้อนความจำเป็นของกลไกเจรจาและสันติภาพ

ด้วยเหตุนี้ แนวคิดของโคเซอร์ จึงสอดคล้องกับความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลในปัจจุบัน โดยมองความขัดแย้งเป็นแรงผลักดันสร้างความเข้มแข็งภายในสังคม ความตึงเครียดระหว่างสองฝ่ายช่วยกำหนดเอกลักษณ์ทางสังคมและกระตุ้นความสามัคคีหรือการรวมตัวของกลุ่มภายใน

ธีโอดอร์ แคพโลว์ (Theodore Caplow) อธิบายว่าความขัดแย้งเป็นกระบวนการพื้นฐานในทุกโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะเมื่อสังคมมีความไม่เท่าเทียม กลุ่มที่อ่อนแอมักรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับผู้มีอำนาจ ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเปลี่ยนแปลง (Caplow, 1968) เขายังเสนอแนวคิด “Triadic closure” ที่ชี้บทบาทของกลุ่มที่สามในการประสานหรือแทรกแซงความขัดแย้งระหว่างสองฝ่าย

กรณีปาเลสไตน์–อิสราเอลสะท้อนแนวคิดนี้ผ่านการรวมตัวของปาเลสไตน์กับพันธมิตรโลกอาหรับ โลกมุสลิม และภาคประชาสังคม เพื่อถ่วงดุลอิสราเอล ขณะเดียวกัน กลุ่มไตรภาคี เช่น สหประชาชาติ สหภาพยุโรป และประเทศภูมิภาค เป็นต้น ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย แสดงให้เห็นว่าการรวมตัวและการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายสามารถกำหนดทิศทางความขัดแย้งและสนับสนุนสันติภาพ

ด้วยเหตุนี้ แนวคิดธีโอดอร์ แคพโลว์ จึงสอดคล้องกับความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลในปัจจุบัน โดยเน้นความขัดแย้งทางสังคมเป็นแรงผลักดันให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรและอำนาจอย่างมีระบบ ความตึงเครียดระหว่างสองฝ่ายสะท้อนกลไกการสร้างความสมดุลและความมั่นคงในสังคม

ดังนั้น แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นจึงนำมาปรับใช้ในการศึกษา เรื่อง “ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอล: ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การดำรงอยู่ของความรุนแรง และข้อเสนอเพื่อสันติภาพถาวร”

ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยความขัดแย้งดังกล่าวสามารถอธิบายจากเหตุการณ์สำคัญ ความรุนแรงและความสูญเสีย ดังต่อไปนี้

1. ขบวนการไซออนนิสต์และการอพยพของชาวยิว ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 ปาเลสไตน์อยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรออตโตมัน โดยมีชาวอาหรับมุสลิมเป็นประชากรหลัก ร่วมกับคริสเตียนและยิวส่วนน้อย ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างค่อนข้างสงบ (Khalidi, 2006) ต่อมาในปลายศตวรรษที่ 19 ขบวนการไซออนนิสต์ในยุโรปเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการกดขี่ชาวยิว ส่งผลให้การอพยพชาวยิวเข้าสู่ปาเลสไตน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. คำประกาศบัลโฟร์และยุคอาณานิคมของอังกฤษ ในปี 1917 อังกฤษออก “คำประกาศบัลโฟร์” (Balfour declaration) สนับสนุนการจัดตั้งบ้านแห่งชาติของชาวยิวในปาเลสไตน์ แม้ขณะนั้นชาวอาหรับเป็นประชากรส่วนใหญ่ (Pappé, 2006) คำประกาศนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความตึงเครียด เพราะภายใต้ระบบอาณัติของสันนิบาตชาติ อังกฤษใช้นโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อชาวยิว ส่งผลให้ชาวอาหรับลุกฮือหลายครั้ง

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือบทบาทของ ดร.คาอิม ไวซ์มันน์ นักเคมีชาวยิว ผู้ช่วยอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษจึงตอบแทนด้วยการสนับสนุนโครงการบ้านแห่งชาติยิว ผ่านคำประกาศบัลโฟร์ ขณะเดียวกัน อังกฤษให้คำมั่นกับชาวอาหรับผ่านเซอร์เฮนรี่ แม็กมาฮอน ว่าจะมอบปาเลสไตน์หากช่วยรบ ส่งผลให้ทั้งยิวและอาหรับต่างอ้างสิทธิ์ นำไปสู่ความขัดแย้งยืดเยื้อจนถึงปัจจุบัน (Mahama, 2014)

3. การก่อตั้งรัฐอิสราเอลและสงครามปี 1948 เมื่ออังกฤษถอนตัวออกจากปาเลสไตน์ในปี 1948 อิสราเอลได้ประกาศเอกราช ส่งผลให้เกิดสงครามระหว่างอิสราเอลกับประเทศอาหรับโดยรอบ ความขัดแย้งครั้งนี้นำไปสู่การขับไล่ชาวปาเลสไตน์กว่าหนึ่งในสองออกจากบ้านเรือน ส่งผลให้ชาวปาเลสไตน์ราว 750,000 คน กลายเป็นผู้ลี้ภัย ซึ่งชาวปาเลสไตน์เรียกว่า “Nakba” หรือ “หายนะ” (Morris, 2001) เหตุการณ์นี้เป็นรากฐาน ของวิกฤตผู้ลี้ภัยปาเลสไตน์ที่ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

พัฒนาการของความขัดแย้งหลังปี 1948

สงครามหกวัน (Six-day war) ในปี 1967 ส่งผลให้อิสราเอลยึดครองดินแดนเวสต์แบงก์ ฉนวนกาซา เยรูซาเล็มตะวันออก และที่ราบสูงโกลาน การยึดครองดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองจากประชาคมระหว่างประเทศและถือเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดกระแสต่อต้านอย่างต่อเนื่องจากชาวปาเลสไตน์และรัฐอาหรับ (Said, 1992)

ภาพที่ 4 เวสแบงค์และฉนวนกาซา ภายใต้การยึดครองของอิสราเอลตั้งแต่ปี 1967

แหล่งที่มา : https://www.silpa-mag.com

การลุกฮือต่อต้านของชาวปาเลสไตน์ในพื้นที่ยึดครองที่เรียกว่า **"Intifada"** ครั้งที่ 1 ในปี 1987–1993 เป็นการแสดงออกถึงความไม่พอใจที่มีต่อการยึดครองและการเลือกปฏิบัติ เหตุการณ์อินติฟาดาครั้งนี้นำไปสู่การจัดตั้ง**ขบวนการฮามาส (Hamas)** ซึ่งมีจุดยืนต่อต้านอิสราเอลโดยสิ้นเชิง

ในปี 1993 อิสราเอลและองค์การปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) ได้ลงนามในข้อตกลงออสโล ซึ่งเป็นการยอมรับสิทธิของกันและกันและวางรากฐานสำหรับการเจรจาสันติภาพในอนาคต อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงนี้ประสบความล้มเหลวในการแก้ไขประเด็นสำคัญ เช่น การตั้งนิคมชาวยิว การแบ่งเยรูซาเล็ม และสิทธิของผู้ลี้ภัย (Pappé, 2006)

ความขัดแย้งร่วมสมัย

1. เหตุการณ์อินติฟาดา ครั้งที่ 2 และความรุนแรงต่อเนื่อง

เหตุการณ์นี้ถูกเรียกอีกชื่อว่า "Al-Aqsa Intifada" (2000–2005) คือ การลุกฮือของชาวปาเลสไตน์เพื่อต่อต้านการยึดครองของอิสราเอลในเวสต์แบงก์และกาซา จุดเริ่มต้นคือวันที่ 28 กันยายน 2000 เมื่อนักการเมืองอิสราเอล อาเรียล ชารอน เยือนมัสยิดอัลอักซอ ซึ่งถูกมองว่าเป็นการยั่วยุทางศาสนา นำไปสู่การประท้วงที่ทวีความรุนแรง จนกลายเป็นความขัดแย้งเต็มรูปแบบ (Smith, 2010)

ฝ่ายปาเลสไตน์ใช้ระเบิดฆ่าตัวตายโจมตีพลเรือน ขณะที่อิสราเอลตอบโต้ด้วยปฏิบัติการทางทหาร การลอบสังหารผู้นำกลุ่มติดอาวุธ และการสร้างกำแพงแบ่งแยก ซึ่งกระทบชีวิตประจำวันของชาวปาเลสไตน์อย่างหนัก (Morris, 2009) กลุ่มติดอาวุธอย่างฮามาส อัล-อัคซอ มาร์ทีร์ บริเกดส์ และญิฮาดอิสลามีย์มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ (Gelvin, 2020)

ระหว่างปี 2000–2005 มีผู้เสียชีวิตราว 4,300 คน โดยเป็นชาวปาเลสไตน์กว่า 3,000 คน และชาวอิสราเอลประมาณ 1,000 คน ส่วนใหญ่เป็นพลเรือน (B'Tselem, 2009) ความรุนแรงทำให้กระบวนการสันติภาพที่เริ่มจากข้อตกลงออสโลหยุดชะงักลง ความไว้วางใจระหว่างสองฝ่ายพังทลาย แม้จะมีความพยายามฟื้นฟูผ่านรายงานของมิทเชลล์ (2001) และ Roadmap for Peace (2003) แต่ล้มเหลว (Quandt, 2005)

อินติฟาดา ครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงโดยพฤตินัยในปี 2005 หลังอิสราเอลถอนตัวจากฉนวนกาซา อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อ โดยเฉพาะหลังฮามาสชนะเลือกตั้งปี 2006 และเข้าควบคุมฉนวนกาซา เหตุการณ์นี้จึงถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งยืดเยื้อและซับซ้อนยิ่งขึ้น (Milton-Edwards, 2009)

2. สถานการณ์ในฉนวนกาซา

หลังจากฮามาสยึดครองฉนวนกาซาในปี 2007 อิสราเอลได้ปิดล้อมดินแดนดังกล่าว ส่งผลให้เกิดวิกฤตมนุษยธรรมขั้นรุนแรง โดยเฉพาะจากปฏิบัติการทางทหารของอิสราเอลในปี 2008, 2014 และ 2021 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากในหมู่พลเรือน (Amnesty International, 2023)

ตั้งแต่เหตุการณ์ 7 ตุลาคม 2023 จนถึงต้นปี 2025 ฉนวนกาซาประสบวิกฤตด้านมนุษยธรรมอย่างไม่เคยปรากฏ โดย UNRWA และ OCHA รายงานว่าประชากรกว่า 1.9 ล้านคน หรือเกือบร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด ถูกบังคับพลัดถิ่นอย่างน้อยหนึ่งครั้ง และกว่า 632,000 คนถูกอพยพซ้ำในไตรมาสแรกปี 2025 จากการสู้รบและคำสั่งอพยพ (OCHA oPt, 2025) องค์การอนามัยโลกระบุว่าผู้เสียชีวิตถึง 56,531 ราย และบาดเจ็บ 133,642 ราย ภายในเดือนมิถุนายน 2025 พร้อมระบุว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพพังทลาย โรงพยาบาลกว่าร้อยละ 44 และศูนย์สุขภาพกว่าร้อยละ 58 ไม่สามารถทำงานได้จากการโจมตี (WHO, 2025)

ด้านโภชนาการ กาซาเผชิญวิกฤตความมั่นคงอาหารรุนแรง รายงานของ IPC ยืนยันความเสี่ยง "ทุพภิกขภัย" โดยเฉพาะในครอบครัวที่พลัดถิ่น เด็กเล็กกว่า 132,000 คนมีแนวโน้มป่วยทุพโภชนาการเฉียบพลัน (IPC, 2025) ด้านเศรษฐกิจ ธนาคารโลกระบุ GDP ของกาซาลดลงกว่าร้อยละ 80 ในปี 2024 ภาคเอกชนถูกทำลายและอัตราการว่างงานพุ่งสูง (World Bank, 2024) การศึกษาได้รับผลกระทบอย่างหนัก โรงเรียนกว่าร้อยละ 90–95 ถูกทำลายเสียหาย ทำให้เด็กกว่า 658,000 คน ไม่ได้เรียนตามปกติ (UNICEF, 2025)

โดยรวม ความสูญเสียชีวิต โครงสร้างพื้นฐานที่ถูกทำลาย ความอดอยาก และการล่มสลายของเศรษฐกิจและการศึกษา ได้สร้างวิกฤตมนุษยธรรมครั้งใหญ่ที่สุดในกาซาและทำให้การฟื้นฟูระยะยาวเต็มไปด้วยความท้าทาย

ภาพที่ 5 ภาพเปรียบเทียบปี 2020 กับ 2025 ความเสียหายในกาซาเนื่องจากสงคราม
ที่มา : https://www.bbc.com

3. เวสต์แบงค์และปัญหาการตั้งนิคมชาวยิว

การตั้งนิคมของชาวยิวในเวสต์แบงก์เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดตั้งรัฐปาเลสไตน์ เนื่องจากถูกประชาคมโลกมองว่าละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และก่อให้เกิดความตึงเครียดระยะยาว นิคมเหล่านี้คือ ชุมชนที่ชาวอิสราเอลสร้างขึ้นในดินแดนเวสต์แบงก์ ซึ่งอิสราเอลยึดครองหลังสงครามหกวันปี 1967 โดยพื้นที่ดังกล่าวถูกมองว่าเป็นดินแดนของรัฐปาเลสไตน์ในอนาคต (B'Tselem, 2021)

หลังปี 1967 อิสราเอลเริ่มตั้งนิคมในพื้นที่นี้ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงและประวัติศาสตร์ศาสนา โดยเฉพาะในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา เช่น เฮบรอนและเบธเอล นโยบายรัฐในช่วงทศวรรษ 1970–1980 ส่งเสริมการตั้งนิคมผ่านเงินอุดหนุน ที่อยู่อาศัยราคาถูก และสิทธิประโยชน์ทางภาษี (Pappé, 2006) จนถึงปี 2023 มีชาวอิสราเอลในเวสต์แบงก์กว่า 700,000 คน (Peace Now, 2023)

แม้อนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 4 มาตรา 49 จะห้ามการเคลื่อนย้ายประชากรของรัฐผู้ยึดครองเข้าสู่ดินแดนที่ถูกยึดครอง (ICRC, 1949) แต่อิสราเอลโต้แย้งว่าเวสต์แบงก์เป็น “ดินแดนพิพาท” ไม่ใช่ “ดินแดนถูกยึดครอง” และบางรัฐบาลอิสราเอลถือว่านิคมบางแห่งถูกต้องตามกฎหมายของตนเอง ผลกระทบที่สำคัญต่อชาวปาเลสไตน์ ได้แก่ การแยกดินแดนที่ทำลายเอกภาพของเวสต์แบงก์ การเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างนิคมและกำแพง และความรุนแรงจากผู้ตั้งนิคม เช่น การเผาทรัพย์สิน และโจมตีพลเรือน เป็นต้น โดยเจ้าหน้าที่อิสราเอลมักไม่ดำเนินคดี (B’Tselem, 2021)

ภาพที่ 6 และ 7 อิสราเอลสร้างกำแพงปี 2002 อ้างป้องกันก่อการร้ายปาเลสไตน์ แต่ถูกวิจารณ์ว่าแสวงหาผลประโยชน์ ขยายพื้นที่ และละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ
แหล่งที่มา : https://www.posttoday.com และ https://topichistoryn.blogspot.com

การขยายตัวของนิคมจึงเป็นอุปสรรคหลักต่อการเจรจาสันติภาพ ทำให้แนวคิด “สองรัฐ” ถูกบ่อนทำลายอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ 7 ตุลาคม 2023 ถึงปี 2025 เวสต์แบงก์เผชิญการบีบคั้นเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิต การพลัดถิ่น การทำลายทรัพย์สิน และการกัดกร่อนสภาพครองชีพของชุมชนปาเลสไตน์ ผลสำคัญได้แก่

1) การขยายตัวของนิคมและแผนผังอาคารที่ได้รับการผลักดันอย่างเข้มข้น ในปี 2024 มีการขับเคลื่อนแผนที่อยู่อาศัยรวม 28,872 หน่วย ซึ่ง 9,884 หน่วยเป็นพื้นที่เวสต์แบงก์ ส่งผลให้การตัดขาดความต่อเนื่องของดินแดนและลดโอกาสของทางออกสองรัฐ (EEAS, 2025)

2) การทำลายและการรื้อถอนอาคารเพิ่มขึ้นอย่างมาก: OCHA รายงานการรื้อถอนโครงสร้างหลายร้อยรายการในปี 2024–2025 ทำให้เกิดการพลัดถิ่นนับพันคนและกระทบทรัพยากรการเกษตรและน้ำ (OCHA oPt, 2025)

3) ความรุนแรงจากผู้ตั้งถิ่นฐานและปฏิบัติการทางทหาร: เหตุการณ์ความรุนแรงของผู้ตั้งถิ่นฐานและการปฏิบัติการของกองทัพนำไปสู่การบาดเจ็บและการเสียชีวิตหลายร้อยราย ตลอดจนการจำกัดการเข้าถึงพื้นที่ทำกินและบริการสาธารณะ (UNRWA, 2025)

4) ผลทางเศรษฐกิจและสังคม: เวสต์แบงก์ประสบภาวะถดถอยอย่างรุนแรง GDP หดตัวโดยรวมและการเข้าถึงตลาดแรงงานอิสราเอลถูกจำกัด ส่งผลให้อัตราว่างงานพุ่งและความยากจนเพิ่มขึ้น (World Bank, 2025)

5) ผลกระทบต่อการศึกษาและบริการสาธารณะ: โรงเรียน โครงสร้างสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและไฟฟ้าถูกจำกัดหรือเสียหาย สร้างภาระต่อการให้บริการพื้นฐานและความยืดหยุ่นของชุมชน (EEAS, 2025)

โดยสรุป ความรุนแรง การขยายตัวของนิคม และมาตรการเชิงนโยบายได้รวมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำลายโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชากรในเวสต์แบงก์ ทำให้การฟื้นฟูและความคงทนของกระบวนการสันติภาพมีความยากยิ่งขึ้น

บทบาทของประชาคมระหว่างประเทศ

1. องค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติได้ออกมติหลายฉบับประณามการยึดครองของอิสราเอลในเวสต์แบงก์ ฉนวนกาซา เยรูซาเลมตะวันออก และที่ราบสูงโกลันหลังสงครามหกวันปี 1967 โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ออกมติสำคัญ เช่น มติ 242 (1967) เรียกร้องให้อิสราเอลถอนกำลัง มติ 446 (1979) และ 465 (1980) ระบุว่าการตั้งนิคมของอิสราเอลในดินแดนยึดครองไม่มีผลทางกฎหมาย และมติ 2334 (2016) ชี้ว่าการตั้งนิคมเหล่านั้นเป็นอุปสรรคต่อแนวทาง “สองรัฐ”

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (UNGA) ออกมติ 3236 (1974) รับรองสิทธิของชาวปาเลสไตน์ในการกำหนดตนเอง และมติ 67/19 (2012) ยอมรับปาเลสไตน์ในฐานะรัฐผู้สังเกตการณ์

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ, 2004) วินิจฉัยในปี 2004 ว่าการสร้างกำแพงแบ่งแยกในเวสต์แบงก์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและเรียกร้องให้อิสราเอลรื้อถอน (ICJ, 2004) แม้มติเหล่านี้ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายโดยตรง แต่มีอิทธิพลเชิงศีลธรรมและการเมืองที่ช่วยกดดันอิสราเอลและสนับสนุนขบวนการเรียกร้องสิทธิของชาวปาเลสไตน์ในเวทีระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตรการบังคับใช้อย่างเข้มงวดยังมีจำกัด ส่งผลให้ความพยายามสันติภาพไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

ปัจจุบัน **รัฐปาเลสไตน์ได้รับการรับรองจากราว 147 จาก 193 ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ** (ประมาณร้อยละ 75 ของสมาชิก) สัดส่วนนี้รวมทั้งประเทศส่วนใหญ่ในแอฟริกา เอเชีย ละตินอเมริกา และหลายประเทศในตะวันออกกลาง (Reuters, 2025; Al Jazeera, 2025)

ในยุโรปมีประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป 11 ประเทศที่เคยรับรอง เช่น ไอร์แลนด์ สวีเดน สเปน สโลวีเนีย ฯลฯ ขณะที่ในปีล่าสุดบางประเทศระดับตะวันตก เช่น เม็กซิโก เป็นต้น เพิ่งยืนยันการรับรองและประเทศอื่น ๆ แสดงเจตนารมณ์จะรับรองเพิ่มเติมในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (EUobserver, 2025; AP News, 2025)

2. สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปมีบทบาทสำคัญในความขัดแย้งปาเลสไตน์-อิสราเอล ทั้งในด้านการทูต การเงิน และความมั่นคง โดยสหรัฐอเมริกาเป็นพันธมิตรใกล้ชิดของอิสราเอล ให้การสนับสนุนทางทหารและเศรษฐกิจอย่างมหาศาล รวมถึงใช้อำนาจยับยั้ง (Veto) ในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อมีมติที่อาจเป็นภัยต่ออิสราเอล เช่น คัดค้านมติประณามการตั้งถิ่นฐานในเวสต์แบงก์ (UNSC, 2011) แม้สหรัฐอเมริกาจะมีบทบาทในกระบวนการสันติภาพ เช่น เป็นเจ้าภาพเจรจาออสโลและแคมป์เดวิด แต่ความพยายามเหล่านั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จ (Quandt, 2005)

อย่างไรก็ตาม วันที่ 18 เมษายน 2024 สหรัฐฯ ใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติต่อร่างมติที่จะแนะนำให้ปาเลสไตน์เป็นสมาชิกสหประชาชาติเต็มรูปแบบ แม้ได้ 12 เสียงเห็นชอบ โดยสหราชอาณาจักรและสวิตเซอร์แลนด์งดออกเสียง สหรัฐฯ ให้เหตุผลว่าควรบรรลุผ่านการเจรจาโดยตรงภายใต้กรอบ “สองรัฐ” มากกว่าการลงมติทันที เหตุการณ์นี้ตอกย้ำภาพยืนข้างอิสราเอลและตั้งคำถามต่อบทบาทสหรัฐอเมริกา ในกระบวนการสันติภาพ (UNSC, 2024)

ในทางกลับกัน สหภาพยุโรปยอมรับสิทธิของอิสราเอลในการดำรงอยู่ แต่คัดค้านการตั้งถิ่นฐานในดินแดนยึดครอง สนับสนุนแนวทาง “สองรัฐ” และให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจกับปาเลสไตน์ รวมถึงส่งคณะผู้สังเกตการณ์และเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการแทรกแซงของสหภาพยุโรปมีจำกัดเมื่อเทียบกับอิทธิพลของสหรัฐ ทั้งสองมหาอำนาจจึงไม่สามารถใช้อิทธิพลยุติความรุนแรงและความขัดแย้งได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอุปสรรคหลักมาจากข้อเรียกร้องที่ไม่ลงรอยระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ (Said, 1992)

3. โลกมุสลิมและขบวนการประชาชน

ประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสมาชิกองค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) สนับสนุนสิทธิของชาวปาเลสไตน์ในการก่อตั้งรัฐ และประณามการยึดครองของอิสราเอลและการใช้ความรุนแรงในเยรูซาเลมตะวันออกและกาซา (OIC, 2021) ประเทศอย่างอิหร่าน ตุรกี และมาเลเซีย มีบทบาทเชิงรุกทั้งด้านการทูต มนุษยธรรม และการสนับสนุนขบวนการในพื้นที่

ขณะเดียวกัน ขบวนการ Boycott, Divestment, Sanctions (BDS) ก็ได้รับความสนใจทั่วโลกโดยใช้การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการ กดดันให้อิสราเอลยุติการยึดครองและการเลือกปฏิบัติ (Barghouti, 2011) แม้บางประเทศตะวันตกยังหนุนอิสราเอล แต่การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมได้เปลี่ยนมุมมองของประชาชนและพรรคการเมืองบางส่วนในระยะยาว

ความท้าทายในการแก้ไขความขัดแย้ง

1. ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้าง

ความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ โดยเฉพาะด้านทหาร เศรษฐกิจ และการทูต เป็นอุปสรรคต่อสันติภาพ อิสราเอลเป็นรัฐที่มั่นคง มีกองทัพทันสมัย และได้รับการสนับสนุนจาก

มหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา (Finkelstein, 2018) ขณะที่ปาเลสไตน์เผชิญการยึดครองและข้อจำกัดต่าง ๆ การเจรจาจึงไม่เท่าเทียม ฝ่ายอิสราเอลมีอำนาจต่อรองมากกว่า และข้อเรียกร้องของปาเลสไตน์มักถูกเพิกเฉย รวมถึงปัญหาการควบคุมทรัพยากรและการตั้งถิ่นฐานในเวสต์แบงก์ ซึ่งยิ่งตอกย้ำสถานะที่ไม่เสมอภาค นักวิชาการเชื่อว่า หากไม่แก้ไขความไม่เป็นธรรมเชิงโครงสร้างนี้ การสร้างสันติภาพที่แท้จริงและยั่งยืนย่อมเป็นไปได้ยาก (Halper, 2008)

2. ศาสนาและอัตลักษณ์

สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในเยรูซาเล็ม เช่น มัสยิดอัลอักซอและกำแพงตะวันตก เป็นศูนย์กลางของความขัดแย้งด้านศรัทธาและอัตลักษณ์ในกรณีอิสราเอล–ปาเลสไตน์ เนื่องจากเยรูซาเล็มมีความศักดิ์สิทธิ์ต่อศาสนายูดาย อิสลาม และคริสต์ การอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่นี้จึงไม่ใช่เพียงปัญหาดินแดน แต่เกี่ยวข้องกับการปกป้องอัตลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม (Armstrong, 1996) ชาวยิวมองว่าเป็นบ้านเกิดทางประวัติศาสตร์ ขณะที่ชาวปาเลสไตน์เห็นว่าเยรูซาเล็มตะวันออกและมัสยิดอัลอักซอคือศูนย์กลางจิตวิญญาณสำคัญ

อัตลักษณ์ทางศาสนายังถูกใช้ขับเคลื่อนการเมือง กลุ่ม Zionist Religious Nationalists ในอิสราเอลมองว่าการตั้งถิ่นฐานในเวสต์แบงก์เป็นภารกิจศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่ฮามาสใช้แนวคิดอิสลามเพื่อการต่อต้านการยึดครอง (Milton-Edwards & Farrell, 2010) ส่งผลให้ศรัทธากลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประนีประนอม เนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างยึดมั่นในความชอบธรรมของตนอย่างแน่วแน่

3. เยาวชนและอนาคตของความหวัง

เยาวชนปาเลสไตน์เติบโตท่ามกลางความรุนแรงและการยึดครอง ส่งผลให้บางคนหันไปต่อต้านด้วยอาวุธ ขณะที่อีกกลุ่มเลือกใช้แนวทางสร้างสรรค์ เช่น การศึกษา ศิลปะ และสื่อออนไลน์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของตน (Schulz, 2003) ฝ่ายอิสราเอลก็มีเยาวชนบางส่วนที่ตั้งคำถามต่อบทบาทของรัฐ เช่น การต่อต้านการเกณฑ์ทหารในดินแดนยึดครอง และสนับสนุนสันติวิธี (Shenhav-Goldin, 2019)

แม้เยาวชนทั้งสองฝ่ายยังเผชิญข้อจำกัดจากโครงสร้างและการเมือง แต่ก็มีโครงการและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เปิดพื้นที่ให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและกิจกรรมข้ามพรมแดน ความพยายามเหล่านี้แม้ยังไม่เปลี่ยนแปลงภาพรวม แต่ก็สะท้อนความหวังระยะยาวในการสร้างความเข้าใจร่วมและสันติภาพจากระดับรากฐาน (Bekerman & Zembylas, 2012)

4. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองฝ่าย

ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลส่งผลรุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคมของทั้งสองฝ่าย ปาเลสไตน์เผชิญการปิดล้อมและความไม่มั่นคง ทำให้การค้า การลงทุน และการจ้างงานถดถอย ประชาชนเข้าถึงอาหาร การรักษาพยาบาล และการศึกษาได้ยาก คุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตลดลง ขณะที่อิสราเอลต้องใช้งบประมาณสูงด้านกลาโหม ส่งผลต่อการคลัง สวัสดิการ การลงทุน และความกังวลด้านความปลอดภัย ทำให้ทั้งสองสังคมอยู่ในภาวะเปราะบางและความไม่มั่นคงยืดเยื้อ

อย่างไรก็ตาม ตลอดปี 2024–2025 ความขัดแย้งยืดเยื้อในกาซาทำให้พลเรือนเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก องค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าถึง 30 มิถุนายน 2025 มีผู้เสียชีวิต 56,531 ราย และบาดเจ็บ 133,642 ราย ในกาซา โดยมีอย่างน้อย 583 เสียชีวิต และ 4,186 บาดเจ็บระหว่างไปเข้าคิวรับอาหาร/ความช่วยเหลือ (WHO, 2025). ส่วนในเวสแบงก์ สำนักงานประสานงานด้านมนุษยธรรมแห่งสหประชาชาติ (OCHA) รายงานช่วง 1 มกราคม 2024–30 มิถุนายน 2025 มีชาวปาเลสไตน์เสียชีวิต 647 ราย บาดเจ็บ 5,269 ราย (รวมเด็ก 1,029) พร้อมเหตุโจมตี ทำร้ายจากผู้ตั้งถิ่นฐานกว่า 2,208 ครั้ง (OCHA, 2025). มิติด้านมนุษยธรรมทรุดหนักนั้น คณะกรรมการตรวจสอบความอดอยาก (Famine review committee) ยืนยัน “ทุพภิกขภัย (IPC Phase 5)” ใน Gaza governorate เมื่อ 15 สิงหาคม 2025 และเตือนแนวโน้มหากลุกลามการเข้าถึงความช่วยเหลือยังถูกจำกัด (IPC, 2025) เชิงโครงสร้าง รายงานสหภาพยุโรปชี้การเดินหน้าแผนสร้าง การประมูลที่อยู่อาศัยในนิคมปี 2024 จำนวนมาก ทำให้ความเป็นไปได้ของ “สองรัฐ” ลดลง (EU OREP, 2025)

ผลต่อแนวทางการสร้างสันติภาพนั้น โอกาสขึ้นอยู่กับ (1) หยุดยิงที่มีผู้ค้ำประกันและการเข้าถึงมนุษยธรรมแบบไม่ถูกขัดขวาง (2) ข้อตกลงตัวประกัน–นักโทษเชื่อมการช่วยเหลือ (3) การ “ตรึง ยุติการขยายนิคม” เพื่อคงความเชื่อมต่อดินแดน และ (4) กลไกฟื้นฟูโปร่งใสคุ้มครองพลเรือน ทั้งหมดต้องมาพร้อมแรงกดดันระหว่างประเทศสม่ำเสมอ มิฉะนั้นความรุนแรงและความอดอยากจะตอกย้ำความไม่ไว้วางใจและยืดสงครามออกไป_

การวิเคราะห์เชิงลึกความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอล

1. ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลมีรากลึกกว่าการแย่งดินแดน เพราะเกี่ยวพันกับการตีความประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน ชาวยิวมองปาเลสไตน์ว่าเป็น **“ดินแดนบรรพบุรุษ”** ขณะที่ชาวปาเลสไตน์เห็นว่าเป็น **“บ้านเกิดที่ถูกยึดครอง”** ตั้งแต่ปี 1948 (Nakba) ความทรงจำและเรื่องเล่าทั้งสองฝ่ายถูกใช้สร้างอัตลักษณ์และความชอบธรรมทางการเมือง ทำให้ปัญหานี้เป็นข้อขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ที่แก้ไขได้ยาก

2. ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลได้รับอิทธิพลจากมหาอำนาจ โดยสหรัฐฯ สนับสนุนอิสราเอล ขณะที่ประเทศตะวันออกกลางและองค์กรระหว่างประเทศหนุนสิทธิชาวปาเลสไตน์ ในยุคสงครามเย็นความขัดแย้งถูกใช้เป็นสนามแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ มากกว่าการสร้างสันติภาพ ส่งผลให้ปัญหายืดเยื้อถึงปัจจุบัน

3. **“การปิดล้อมฉนวนกาซา”** และ **“การตั้งนิคมยิวในเวสต์แบงก์”** ทำให้ปาเลสไตน์ประสบวิกฤตเศรษฐกิจและมนุษยธรรมรุนแรง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจถูกใช้เป็นเครื่องมือกดดันทางการเมือง ส่งผลให้ความขัดแย้งลุกลามจากระดับรัฐสู่ชีวิตประจำวันของผู้คนที่ต้องเผชิญการขาดแคลนอาหาร น้ำสะอาด และบริการสาธารณสุข สถานการณ์นี้จึงยิ่งตอกย้ำความเปราะบางและสร้างความไม่มั่นคงถาวรในพื้นที่

ภาพที่ 8 นิคมชาวยิว ฮาร์ โฮมา ที่อิสราเอลตั้งขึ้นในเมืองเบธเลเฮม เขตเวสต์แบงก์ ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของนครเยรูซาเล็ม
ภาพที่ 9 ชาวปาเลสไตน์ยืนต่อแถวข้างกำแพงสูงใหญ่ในพื้นที่เวสต์แบงก์
ที่มา : https://mgronline.com และ https://topichistoryn.blogspot.com

4. ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลซับซ้อนยิ่งขึ้นจาก **“ความแตกแยกภายใน”** ทั้งฝ่ายปาเลสไตน์ที่แตกเป็นฟาตาห์ในเวสต์แบงก์และฮามาสในกาซา จนขาดท่าทีต่อรองร่วมกัน และฝ่ายอิสราเอลที่เผชิญแรงกดดันจากการเมืองฝ่ายขวาสุดโต่งและการประท้วงรัฐบาล ความไม่เป็นเอกภาพทั้งสองฝ่ายทำให้การเจรจาสันติภาพขาดเสถียรภาพและยากต่อการหาข้อยุติ

5. ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลผูกพันกับศาสนาอย่างลึกซึ้ง โดยนครเยรูซาเล็มและมัสยิดอัลอักซาเป็นศูนย์รวมศรัทธาของ**ยูดาย คริสต์** และ**อิสลาม** ทำให้ปัญหาเกินกว่าประเด็นชาตินิยม กลายเป็นสัญลักษณ์การต่อสู้ด้านศรัทธาและอัตลักษณ์ ปลุกเร้าอารมณ์ผู้คนทั่วโลก และสร้างแรงกดดันทางศาสนาและการเมืองระหว่างประเทศต่อการหาทางออก

ข้อเสนอเพื่อสันติภาพถาวร

จากการศึกษาที่มาของความขัดแย้งปาเลสไตน์-อิสราเอล และแนวทางสู่สันติภาพอย่างถาวร พบว่า

1. สนับสนุนแนวทาง “สองรัฐ” บนพรมแดนปี 1967 โดยยอมรับการดำรงอยู่ของชาวปาเลสไตน์และการก่อตั้งรัฐปาเลสไตน์เคียงข้างอิสราเอล การเจรจาสถานะเยรูซาเลมและสิทธิผู้ลี้ภัยเป็นรากฐานสันติภาพที่ประชาคมโลกยอมรับ

2. ยุติการตั้งถิ่นฐานในเขตยึดครองและการปิดล้อมฉนวนกาซา การตั้งถิ่นฐานของอิสราเอลในเวสต์แบงก์ และเยรูซาเลมตะวันออก ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะที่การปิดล้อมฉนวนกาซากระทบต่อสิทธิมนุษยชนพื้นฐานของชาวปาเลสไตน์

3. รับรองสิทธิผู้ลี้ภัยปาเลสไตน์ตามมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 194 (UNGA 194) โดยให้ทางเลือกในการกลับถิ่นฐานหรือรับค่าชดเชย เพื่อเยียวยาอดีตและวางรากฐานสู่การปรองดองอย่างยั่งยืน

4. จัดการสถานะเยรูซาเลมอย่างเป็นธรรมและสากล เสนอให้เยรูซาเลมเป็นเมืองหลวงร่วมหรืออยู่ภายใต้ระบบบริหารระหว่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางศาสนาและประวัติศาสตร์

5. สร้างกลไกความปลอดภัยและคุ้มครองจากนานาชาติ การจัดตั้งกองกำลังสังเกตการณ์หรือหน่วยไกล่เกลี่ยภายใต้สหประชาชาติ หรือองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่ายจะช่วยลดเหตุปะทะและเพิ่มความเชื่อมั่นในข้อตกลง

6. ส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพและประวัติศาสตร์ร่วม การปรับหลักสูตรการศึกษาทั้งสองฝ่ายให้ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและลดอคติ จะช่วยวางรากฐานให้สังคมรุ่นใหม่มีแนวโน้มสู่สันติภาพมากขึ้น

7. สนับสนุนบทบาทของภาคประชาสังคมและเยาวชน ภาคประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและ สตรี ควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการเจรจาและกิจกรรมสันติภาพ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนและ เวทีสนทนาข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น

8. เริ่มการเจรจาใหม่โดยไม่มีเงื่อนไขเบื้องต้น การเจรจาควรเริ่มต้นโดยไม่กำหนดเงื่อนไขล่วงหน้าจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อฟื้นความไว้วางใจและเปิดพื้นที่ให้ทั้งสองฝ่ายแสดงจุดยืนอย่างเสมอภาค

9. ปฏิรูปสื่อและยุติการปลุกปั่นความเกลียดชัง สื่อท้องถิ่นและระดับชาติควรยกเลิกการเผยแพร่เนื้อหาที่ปลุกปั่นความเกลียดชังหรืออคติทางเชื้อชาติและศาสนา พร้อมทั้งส่งเสริมการสื่อสารเพื่อความเข้าใจ

10. สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและระดับภูมิภาค การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจร่วมและความร่วมมือผ่านกรอบภูมิภาค เช่น OIC หรือ Arab peace initiative สร้างแรงจูงใจเชิงบวกต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สรุป

ความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลมีรากเหง้าย้อนกลับไปถึงปลายศตวรรษที่ 19 เมื่อขบวนการไซออนิสต์ของชาวยิวเริ่มเรียกร้องสิทธิในดินแดนปาเลสไตน์ ซึ่งขณะนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของชาวอาหรับ ต่อมาอังกฤษประกาศสนับสนุนการจัดตั้ง “บ้านแห่งชาติของชาวยิว” ผ่านคำประกาศบัลโฟร์ในปี 1917 สร้างความไม่พอใจแก่ชาวอาหรับท้องถิ่น ปี 1947 สหประชาชาติเสนอแผนแบ่งปาเลสไตน์เป็นรัฐยิวและรัฐอาหรับ แต่นำไปสู่สงครามปี 1948 และการจัดตั้งรัฐอิสราเอล ทำให้ชาวปาเลสไตน์กว่า 750,000 คน กลายเป็นผู้ลี้ภัย

ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อผ่านสงครามต่าง ๆ โดยเฉพาะสงครามหกวันในปี 1967 ที่อิสราเอลยึดครองเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา แม้จะมีความพยายามทางการทูต เช่น ข้อตกลงออสโลปี 1993 แต่กระบวนการสันติภาพกลับชะงักจากความไม่ไว้วางใจ ความรุนแรงซ้ำซาก และการขยายถิ่นฐานชาวยิวในพื้นที่พิพาท

ปัจจุบัน ความขัดแย้งยังไร้ทางออกชัดเจน แม้แนวคิด “สองรัฐ” จะได้รับการสนับสนุนจากประชาคมโลก แต่กลับถูกขัดขวางจากความขัดแย้งภายในฝ่ายปาเลสไตน์ ท่าทีแข็งกร้าวของรัฐบาลอิสราเอล

บางสมัย ความรุนแรงที่ต่อเนื่องในปัจจุบัน การคลี่คลายอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความยุติธรรม ความร่วมมือ และแรงสนับสนุนจากนานาชาติอย่างจริงจัง

การแก้ไขความขัดแย้งปาเลสไตน์–อิสราเอลมีความสำคัญต่อเสถียรภาพตะวันออกกลางและสันติภาพโลก เนื่องจากส่งผลต่อความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และพลังงาน การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนช่วยลดความสูญเสียพลเรือน ส่งเสริมสันติวิธี ลดการแทรกแซงมหาอำนาจ และป้องกันการขยายความรุนแรงสู่ภูมิภาคอื่น

โดยสรุป ผู้เขียนเห็นว่าการอ้างสิทธิ์ในแผ่นดินปาเลสไตน์โดยใช้เหตุผลทางประวัติศาสตร์และการขับไล่ประชากรดั้งเดิมเพื่อตั้งนิคมยิวนั้นไม่ชอบธรรมและขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งอิสราเอลยังละเมิดสิทธิมนุษยชนรุนแรง ทั้งการโจมตีพื้นที่พลเรือน การทำลายบ้านเรือน และการขัดขวางความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ขณะเดียวกันรัฐบาลและกองทัพอิสราเอลยังถูกวิจารณ์ว่าบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต ความเสียหาย และภาวะอดอยากในกาซา

ผู้เขียนเห็นว่าการสังหารประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะเด็กและสตรี การโจมตีนักข่าวจำนวนมาก และการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงการฝ่าฝืนกฎหมายและศีลธรรมสากล แต่ประชาคมโลกกลับไร้พลังในการยับยั้งสถานการณ์เหล่านี้ ซึ่งทำให้ความขัดแย้งรุนแรงและยืดเยื้อมากขึ้น

แนวทางแก้ไขที่ผู้เขียนเสนอคือการผลักดันแนวทาง “สองรัฐ” ผ่านการเจรจาร่วมของทั้งสองฝ่าย มหาอำนาจและสหประชาชาติ พร้อมมีกองกำลังนานาชาติประจำการจนกว่าข้อตกลงจะสำเร็จ หลังสงครามสหประชาชาติและประเทศที่มีรายได้สูงควรสนับสนุนการฟื้นฟูปาเลสไตน์ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และการปกครอง ขณะที่สหรัฐอเมริกาควรวางตัวเป็นกลางและยอมรับปาเลสไตน์เป็นรัฐเอกราชอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาประวัติปาเลสไตน์ตั้งแต่อาณัติอังกฤษถึงก่อตั้งรัฐอิสราเอล (1948) เน้นเหตุการณ์สำคัญ เพื่อเข้าใจมุมมองและบาดแผลทางประวัติศาสตร์ของทั้งสองฝ่าย

2. ศึกษาผลกระทบนิคมยิวในเวสต์แบงก์ต่อสิทธิชาวปาเลสไตน์ การละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และผลกระทบต่อสิทธิที่ดินและกระบวนการสันติภาพ

3. ศึกษาบทบาทสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป สหประชาชาติ และประเทศตะวันออกกลางในการเจรจาสันติภาพ พร้อมวิเคราะห์สาเหตุความล้มเหลวหรือความสำเร็จของข้อตกลงเหล่านี้

4. ศึกษาการส่งเสริมการพบปะระหว่างชาวอิสราเอลและปาเลสไตน์ เพื่อสร้างความเข้าใจระดับบุคคล ซึ่งความรู้จากประชาชนอาจสนับสนุนสันติภาพเหนือการเจรจารัฐบาล

5. ศึกษาบทบาทศาสนาและสัญลักษณ์เชิงชาตินิยมของยูดาย-อิสลามในความขัดแย้งเยรูซาเล็ม เพื่อเสนอแนวทางเจรจายุติความขัดแย้งปาเลสไตน์-อิสราเอลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

Al Jazeera. (2025). **Mapping which countries recognise Palestine in 2025.** retrieved from https://www.aljazeera.com/news/2025/4/10/mapping-which-countries-recognise-palestine-in-2025?utm_source=chatgpt.com [2025, 8 Sep.]

Amnesty International. (2023). **Israel's apartheid against Palestinians: Cruel system of domination and crime against humanity.** retrieved from https://www.amnesty.org/en/documents/mde15/5141/2022/en/ [2025, 29 May.]

Armstrong, K. (1996). **Jerusalem: One city, three faiths.** New York: Ballantine Books.

B'Tselem. (2009a). **Fatalities in the second Intifada.** B'Tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories. Retrieved from https://www.btselem.org/statistics/fatalities [2025, 25 May.]

B'Tselem. (2021b). **Land expropriation and settlements.** Retrieved from https://www.btselem.org/topic/settlements [2025, 22 May.]

Barghouti, O. (2011). **BDS: Boycott, divestment, sanctions: The global struggle for Palestinian rights.** Illinois: Haymarket Books.

Bekerman, Z., & Zembylas, M. (2012). **Teaching contested narratives: Identity, memory and reconciliation in peace education and beyond.** New York: Cambridge University Press.

Caplow, T. (1968). **Two Against One: Coalitions in Triads.** New Jersey: Prentice-Hall.

Chinayotin, Ch. (2023). **Talk with Ambassador I Syed Reza Nobakti on Palestine Issue (1).** retrieved from https://www.matichonweekly.com/column/article_725407 [2025, 29 May.] (in Thai)

Coser, L. A. (1956). **The Functions of Social Conflict. Illinois**: Free Press.

EUobserver. (2025). **Growing list of EU states to recognise Palestine, fearing.** retrieved from https://euobserver.com/eu-and-the-world/ar1cc38870?utm_source=chatgpt.com [2025, 8 Sep.]

Finkelstein, N. G. (2018). **Gaza: An inquest into its martyrdom.** California: University of California Press.

Gelvin, J. L. (2020a). **The Israel-Palestine conflict: A history** (4th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Gelvin, J. L. (2021b). **The Israel-Palestine conflict: A history** (4th ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Gerth, H. H., & Mills, C. W. (Eds.). (1946). **From Max Weber: Essays in Sociology.** New York: Oxford University Press.

Halper, J. (2008). **An Israeli in Palestine: Resisting dispossession, redeeming Israel.** London: Pluto Press.

ICRC. (1949). **Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (Fourth Geneva Convention).** Retrieved from https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/giv-1949 [2025, 25 May.]

Integrated Food Security Phase Classification (IPC). (2025). **Famine Review Committee report: Gaza Strip**. retrieved from https://www.un.org [2025, 10 Aug.]

International Court of Justice. (2004). **Legal consequences of the construction of a wall in the occupied Palestinian territory: Advisory opinion.** The Hague: ICJ Reports.

IPC Global Initiative. (2025). **Gaza Strip: Acute food insecurity and acute malnutrition—Special snapshot (April–September 2025).** retrieved from https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Malnutrition_Apr_Sept 2025_Special_Snapshot.pdf [2025, 2 Sep.]

Khalidi, R. (2006a). **The Iron Cage: The Story of the Palestinian Struggle for Statehood.** Massachusetts: Beacon Press.

Khalidi, R. (2020b). **The hundred years' war on Palestine: A history of settler colonialism and resistance, 1917–2017.** New York: Metropolitan Books.

Mahama, M. (2014). **The History of the Conflict in the Land of Palestine.** retrieved from https://www.halallifemag.com/a-brief-history-of-palestine/ [2025, 2 Jun.] (in Thai)

Marx, K., & Engels, F. (2008). **The Communist Manifesto.** Massachusetts: Pluto Press. (Original work published 1848).

MGR Online (2014). **Jewish state 'slammed' by US, UN after announcing biggest Palestinian 'land expropriation' plan in 30 years.** retrieved from https://mgronline.com/around/detail/9570000100405 [2025, 23 May.] (in Thai)

Milton-Edwards, B. (2009a). **The Palestinian-Israeli conflict: A beginner's guide** (2nd ed.). Oxford: Oneworld Publications.

Milton-Edwards, B. (2009b). **The Palestinian-Israeli conflict: A people's war** (2nd ed.). London: Routledge.

Milton-Edwards, B., & Farrell, S. (2010). **Hamas: The Islamic resistance movement.** Cambridge: Polity Press.

Morris, B. (2001a). **Righteous Victims: A History of the Zionist-Arab Conflict, 1881–2001.** New York: Vintage Books.

Morris, B._(2009b). **One state, two states: Resolving the Israel/Palestine conflict.** Connecticut: Yale University Press.

OCHA oPt. (2025). **Humanitarian situation updates and Gaza impact snapshots (2024–2025).** retrieved from https://www.ochaopt.org/ [2025, 2 Sep.]

Organization of Islamic Cooperation. (2021). **Final communiqué of the OIC Executive Committee extraordinary meeting on Israeli aggression.** OIC/EX-14/PAL/2021/FC. Jeddah: Organization of Islamic Cooperation.

Pappé, I. (2006). **The ethnic cleansing of Palestine.** London: Oneworld Publications.

Peace Now. (2023). **Settlements Watch: Annual Report 2023.** Retrieved from https://peacenow.org.il [2025, 1 Jun.]

Quandt, W. B. (2005). **Peace process: American diplomacy and the Arab-Israeli conflict since 1967** (3rd ed.). California: University of California Press.

Reuters. (2025a). **Belgium to recognise Palestinian state at UN General Assembly.** retrieved from https://www.reuters.com/en/belgium-recognise-palestinian-state-un-general-assembly-2025-09-02/ [2025, 8 Sep.]

Reuters. (2025b). **What would wider recognition of Palestine mean for Palestinians and Israel?** retrieved from https://www.reuters.com/world/middle-east/what-would-wider-recognition-palestine-mean-palestinians-israel-2025-09-04/ [2025, 8 Sep.]

Said, E. W. (1992). **The Question of Palestine.** New York: Vintage Books.

Schulz, H. L. (2003). **The Palestinian diaspora: Formation of identities and politics of homeland.** London: Routledge.

Shenhav-Goldin, A. (2019). **Youth resistance in Israel: Refusing to serve in the occupied territories.** London: Palgrave Macmillan.

Simmel, G. (1955). **Conflict and the Web of Group Affiliations** (K. H. Wolff & R. Bendix, Trans.). Illinois: Free Press.

Smith, C. D. (2010). **Palestine and the Arab-Israeli conflict: A history with documents** (7th ed.). New York: Bedford/St. Martin's.

UNICEF. (2025). **State of Palestine: Humanitarian situation report No. 40** (1 January–30 June 2025). retrieved from https://www.un.org/unispal/document-source/united-nations-childrens-fund-unicef/ [2025, 2 Sep.]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs — occupied Palestinian territory (OCHA oPt). (2025). **Humanitarian Situation Update — West Bank (selected updates 2024–2025)**. retrieved from https://www.ochaopt.org/publications/humanitarian-situation-update [2025, 2 Sep.]

United Nations Security Council. (2011a). **Draft resolution S/2011/24.** UN Doc. S/2011/24. New York: United Nations.

United Nations Security Council. (2024b). **The situation in the Middle East, including the Palestinian question** (Verbatim record S/PV.9609). United Nations. retrieved from https://www.un.org [2025, 19 Aug.]

UNRWA. (2025). **Situation report — Gaza Strip and West Bank (including East Jerusalem) (Situation Report No. 177).** retrieved from https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-situation-report-177-situation-gaza-strip-and-west-bank-including-east-jerusalem [2025, 2 Sep.]

Weber, M. (1978). **Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology** (G. Roth & C. Wittich, Eds.). California: University of California Press.

World Bank. (2024a). **Note on the impacts of the conflict in the Middle East on the Palestinian economy (December 2024 update).** Washington, DC: World Bank. retrieved from https://thedocs.worldbank.org/en/doc/7fa86a3dc815d1b545b1eb0f129e351b-0280012024/original/WorldBank-PalestinianEconomicUpdate-Dec2024-final.pdf [2025, 2 Sep.]

World Bank. (2025b). **Impacts of the conflict in the Middle East on the Palestinian economy (Executive summary).** Washington, DC: World Bank. retrieved from https://thedocs.worldbank.org/en/doc/0f21311c2ebb0df4bf9b493a8034997c-0280012025/original/82687546-6fc3-46fa-80ba-5ce29d2148bc.pdf [2025, 2 Sep.]

World Health Organization. (2025a). **Health conditions in the occupied Palestinian territory, including east Jerusalem** (Document A78/15). retrieved from https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA78/A78_BCONF1-en.pdf [2025, 2 Sep.]

World Health Organization. (2025). **oPt emergency situation update, 61 (7 Oct 2023–30 Jun 2025)**. retrieved from https://www.emro.who.int [2025, 16 Aug.]